

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVIII. Exteriora condonationis signa inimico veniam legitimè petenti,
etiam statim post acceptam injuriam, privatus quique exhibere tenetur;
tamesti non prohibeatur apud Judicem agere pro ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

præstat consortium ipsius, alloquiumque vitare.

Respondeo, discutiendum quis jurgiorum istorum causa sit? Tu, an ipse? Si tu, causam amovere te oportet, factoque ostendere tuam in ipsum dilectionem: cujus oppositum ostendis, dum non potes ipsi quidquam pacificè loqui, sed inurbano vel exasperante tuo loquendi vel agendi modo ipsum ad jurgia provocas.

174 Si ipsemet inimicus dictorum jurgiorum causa sit, noli equidem vinci à malo, sed vince in bono malum, in patientia tantisper sustinendo, officiaque dilectionis continuando. Hoc enim si feceris, spes probabilis est quòd ipsum Deo lucraberis; & tamen dilectionem dilectioni statim non rependat, tandem erubescet, ubi passio deferverit, ad tuamque erga se dilectionem reflexerit.

175 Si tamen, præter ordinariam hominum consuetudinem, hæc nihilo placatior factus, indurecat, & inde pejor insolentiorque semper fiat, consultò tunc vitabis consortium ipsius, orando interim pro ipso, secundùm oraculum istud: *Orate pro persecuentibus & calumniantibus vos.*

176 Obijcies 7°. Determinare non possumus, quisnam ex duobus prior alterum salutare, vel alloqui debeat, in circumstantiis, in quibus salutationem vel allocutionem debitam asserimus.

Respondeo negando antecedens: prior enim salutare debet, qui injuriam prior intulit, rixæque primus excitator fuit; inferior quoque superiorem debet salutare primus, & qui notabilius offendit, tamen in offendendo posterior. In casu verò æqualitatis, & similitatis injuriarum, & ubicumque spectatis omnibus ratio non apparet, cur unus præ altero, utrique incumbit obligatio præveniendi fratrem suum. Quòd si contingat occasio, vel circumstantia, in qua uni potius quàm alteri, secundùm mores regionis conveniat fratrem suum prævenire, ille tunc in salutando vel alloquendo præveniat. Quia sic recta ratio tunc dicitur. Et ideò regulariter loquendo inter æquales, ei incumbit prius salutare, qui coram altero pertransit, vel ad ipsum de novo accedit; non ei qui stat. Similiter ei qui alterius indiget auxilio incumbit prius loqui, auxilium postulando. Et pari modo in similibus.

177 Porrò nulla de causa filius patri subtrahere potest salutationis vel allocutionis officium, nec inferior superiori. Cùm officia ista ipsis strictissimè debita sint ex quarto Decalogi præcepto: utpote qui nobis loco Dei sunt, atque (ut Catechismus Romanus loquitur p. 5. c. 3.) sunt *immortalis Dei quasi quedam simulachra*. Quod etiam dicitur *L. veluti s. de just. & jur.* Accedit quòd licet salutatio & allocutio respectivè ad extraneos signa sint specialia; respectivè ad valdè conjunctos (quales jure censentur fra-

tres ejusdem Religionis) generalia communiaque reputentur; ipsis proinde debita sint, etiam post acceptam injuriam. Et quamvis (speculativè loquendo) subinde justa de causa subtrahi possent; practicè id vix fieri potest absque peccato, tum ob scandalum, tum ob depravationem partis nostræ irascibilis.

Propterea peccant mortaliter Religiosi, 178 rixæ causà intra septa domestica se non salutantes, nec alloquentes, si antea se invicem salutare & alloqui solebant. Est enim hoc signum odii, causaque scandali. Nisi à mortali excuset comesta virtus ipsorum, rixæque causa sciatur fuisse levis; ideòque judicentur, non ex odio gravi, sed ex levi quâdam passione, melancholicovè humore, in signum accepti gravaminis, moveri ad omittendam salutationem. Sed hoc longo tempore durare nequit, absque gravi scandalo, justaque suspitione passionis gravis; tamen causa rixæ non fuerit nisi levis. Quomodo enim tanto tempore duraret passio, nisi scintilla levis in animo ipsorum grande causasset incendium? sine gravi enim passione id ordinariè non contingit; sine ea proinde contingere non præsumitur, quidquid dixerit Tamburinus l. 5. in Decal. c. 5. n. 18.

CAPUT XVIII.

Exteriora condonationis signa inimico veniam legitimè petenti, etiam statim post acceptam injuriam, privatus quisque exhibere tenetur; tamen non prohibeatur apud Judicem agere pro satisfactione damni in fama, honore, vel fortuna bonis, siquod ultra offensam acceperit: nisi damnificator satisfactionem prudentium arbitrio sufficientem amicabiliter facere paratus sit.

Sunt qui putant exteriora condonationis 179 signa inimico veniam legitimè postulanti exhibenda non esse statim post injuriam. Quia hoc ipsis videtur nimis violentum, & supra humanam fragilitatem. Ita Trullem. l. 1. c. 5. dub. 5. & apud ipsum Azorius & Filiutius, magis humanè (si tamen humanè) quàm christianè, isto in puncto similes iis, qui idem olim dixerunt de præcepto dilectionis inimicorum, de quibus Hieronymus & Augustinus: *Multi præcepta Dei imbecillitate nostrâ, non Sanctorum viribus estimantes, putant impossibilia esse quæ præcepta sunt, &c.* Quemadmodum ergo, ob similem rationem, negandum non est istud præceptum: utpote possibile viribus gratiæ, licet non viribus naturæ corruptæ; ita nec præceptum inimicis exhibendi signa condonationis, statim atque veniam petit: utpote satis expressum Luc. 17. *Si septies in die peccaverit in te, & septies in die conversus fuerit ad te dicens, pœnitet me, dimitte illi. Nec solum septies in die, sed & septuagies septies, prout habetur*

Matth. 18. Vult enim statim remitti, qui vult septies, imò septuagesies septies in die remitti. Nec solum remitti vult interiùs, sed & exterius. Id enim tum subiecta parabola de domino & seruo, tum etiam præcedentia significant verba, *lucratuſ eris fratrem tuum*, qui internam remissionem tuam seorsum ab externa non cognoscit.

180 Et reverà charitas externam tunc postulat remissionem. Tum quia specialia dilectionis signa inimico veniam petenti vult ostendi, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 83. a. 8. & in 3. dist. 30. a. 2. ad 5. Tum quia veniam petenti exterius non condonare, reputatur odii signum, parit scandalum, ad novumque, imò majus odium provocat inimicum; denique in praxi vix contingit, absque interno affectu odii, vindictæ, vel contemptus. Tum denique quia qui offensam verè interne remittit, inimicumque sincerè ex corde diligit, non tam acceptà movetur injurià, quam injuriatoris humiliatione, humanæque fragilitatis compassione, memor quòd. & ipse fragilis homo sit, quòdque id proximo facere debeat, quod sibi factum simili in casu vellet. At sibi veniam legitime postulanti statim vellet exterius concedi.

181 Recogitet proinde quisquis hoc violentum putat, primò quòd *regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*. Matth. 11.

182 Secundò Christi recogitet exemplum, qui latroni in cruce supplicanti peccatorum veniam statim concessit; Paradisumque ipso die obtinendum promisit, nec Cananæam supplicantem, nec mulierem in adulterio deprehensam, nec in telonio sedentem, nec publicanum orantem, nec discipulum negantem, nec Saulum, minarum & cædis spirantem sprevit, qui Malchi alapam auriculæ præcisæ restitutione vindicavit, proditorem amicum vocavit, ipsi donaturus veniam, si postulasset misericordiam.

183 Tertio recogitet Stephanum, pro inimicis actu lapidantibus flexis genibus deprecantem, Apostolumque 1. Cor. 4. dicentem: *Maledicimur, & benedicimus; persecutionem patimur, & sustinemus; blasphemamur, & obsecramus.*

184 Quarto recogitet exemplum Theodosii Imperatoris, qui (ut narrat D. Ambrosius de obitu Theodosii) *beneficium se putabat accepisse, cum rogaretur ignoscere; & tunc propior erat venia, cum fuisset commotio major iracundiæ. Prærogativa ignoscendi erat, indignatum fuisse. Et optabatur in eo, quod in aliis timebatur, ut irasceretur. . . . qui nunquam veniam consistenti negaret. . . . Theodosius. . . . plenus misericordiæ. . . . bonum est misericors homo, qui, dum aliis subvenit, sibi consulit, & in alieno remedio vulnera sua curat. Agnoscit enim se esse hominem, qui novit ignoscere, & vias Christi sequitur, qui carne suscepta, maluit in hunc mundum Re-*

demptor venire, quam Judex.

Si dicas, sanctos illos, perfectosque fuisset; nos verò infirmos, & imperfectos. Respondedo cum Bellarmino conc. 16. de Dom. 3. Quadrag. *Sancti erant, fateor; sed interim homines erant, carnem & ossa gestabant, sensum, & sanguinem, & choleram habebant. Denique sancti erant & perfecti; sed tu quoque sanctus & perfectus esse debes; alioqui in regnum calorum non intrabis. Tibi enim, & mihi, & omnibus dicitur Matth. 5. Estote perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est.*

Tandem recogitet unusquisque apud semetipsum, in quantis Deum quotidie offendimus omnes, & toties nihilominus ab ipso veniam obtinemus quoties legitime petimus. *O homo!* (ait Chrysologus serm. 67) *quis vis semper tibi dimitti, dimitte semper; quantum vis dimitti tibi, dimitte tantum; quoties vis dimitti tibi, toties tu dimitte; imò quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte. Homo, intellige quòd remittendo alii, veniam tibi tuisque dedisti.*

Dixi tamen in assertionem 1°. *privatus quisque*. Quia superior offensus aliquando potest externæ condonationis signa differre, in justam subditi punitionem, emendationemque. Cum id amoris potius signum sit, quam odii: utpote tendens in bonum subditi, vel Communitatis. Multa tamen in eo prudentià opus est, ne plus æquo subditus exacerbetur.

Dixi 2°. *veniam legitime petenti*, simul utrique debitam offerendo satisfactionem, si in potestate ipsius sit. Quia si eam non offerat, ipsi quidem veniam petenti significare debebis, nullum te odii affectum animo fovere; satisfactionem tamen justam exigere; quam donec offerat, completæ remissionis seu redintegrationis pristinae amicitia signa externa poteris suspendere. Neque enim per hoc odii fomitem ministrabis; sed ipse potius, negando tibi quod jure debet.

Duo insuper observanda sunt. Primò, eadem reconciliationis signa ab omnibus exigenda non esse. Neque enim ab omnibus exigendum, v. g. ut veniam petant (ait Sylvius 2. 2. a. 9.) cum quibusdam satis sit, ut vel amicæ salutationis officium, vel aliud benevolentia signum priores exhibeant. Alia enim debent filius patri, servus domino, subditus superiori, plebeius nobili; quam pater filio, dominus seruo, superior subdito, nobilis plebeio. Alia sibi mutuo debent nobiles, vel Clerici, aut Religiosi æquales. Nam pater, dominus, superior ita parcere tenetur filio, seruo, subdito veniam petenti, & benevolentia demonstrationem ita temperare, ut necessariam correptionem & disciplinam non remittat, uti præclare ostendit Augustinus serm. 5. aliàs 1. ex iis quos Sirmundus edidit.

Secundò, tametsi inimico veniam petenti

ti oporteat nos condonare, ut supra, non prohibemur tamen satisfactionem pro damno vel injuria juridicè à Judice petere, si eam ipse non offerat, & ultra offensam, in fama vel honore, vel in fortunæ bonis graviter nos læserit. Quia unicuique licet jus suum prosequi apud legitimum Judicem. Imò ad id subinde tenemur, dum scilicet ex una parte fama bona nobis necessaria est, ad proficuum impositi nobis officii vel muneris executionem (uti necessaria est Prælati, Pastoris, Prædicatoribus, Confessariis, &c.) ex alia verò parte fama læsa aliter reparari non potest.

191 Dum tamen is qui læsit, ultra veniæ petitionem, offert satisfactionem prudentum arbitrio sufficientem, quamvis alicui speculativè probabilis videri posset opinio plurimum Doctorum, quòd injuriatus possit nihilominus juridicè agere pro satisfactione, pro eaque, solius justitiæ, non inimicitiae affectu litem intentare. Cum hoc non sit petere nisi quod justum est, per media legitima, Judices utique, utpote ad hoc institutos, ut delinquentes puniant, & justitiam administrent.

192 Ista nihilominus opinio parum consona videtur christianæ benignitati, misericordiae & charitati, practicèque admodum periculosa. Opposita proinde sententia prorsus in praxi sequenda est, per se loquendo, id est extra casum, in quo experientià compertum esset, juridicam satisfactionem necessariam esse ad injuriatorem à novis novisque injuriis compescendum.

193 Primò, quia jubemur inimicos ex charitate sincera diligere, sicut nosmetipsos, atque erga ipsos benigni & misericordes esse. Cum tanto verò rigore agere contra eum qui læsit, non obstantem sufficienti quam offert satisfactione, non est ipsum sicut nosmetipsos diligere. Neque enim vellemus tanto cum rigore agi nobiscum. Et quomodo ipsum ex charitate diligimus, cum charitas benigna sit & misericors? Quæ est verò benignitas ista, & misericordia, tam rigidè ipsum tractare, ut si tam rigidè tractaret nos Deus, vix aut ne vix quidem quisquam fieret salvus?

194 Secundò, Christi parabola de debitore 1000. talentorum Matth. 18. rigorem illum condemnat. Servus namque, cui misericordiam petenti debitum 10000. talentorum Rex dimiserat, egressus invenit unum de servis suis, qui debebat ei 100. denarios, & tenens suffocabat eum, dicens, redde quod debes. Cumque procidens confervus ejus convenientem offerret satisfactionem, habità tantisper patientià cum illo, ille noluit, sed ipsum in carcerem misit (auctoritate scilicet Judicis) donec redderet universum debitum: servus (inquam) ille per istum rigorem adeò Regem offendit, ut eum increpans, suamque ipsi immisericor-

Tom. II.

diam exprobrans (cum ipsum oporteret misereri confervi sui, saltem habendo tantisper patientiam cum ipso, sicut ipse Rex miseratus fuerat) tradiderit tortoribus, quoadusque redderet universum debitum, ut per hoc instrueretur, quòd sic faciet nobis Pater caelestis, &c.

Tertiò, id in praxi plenum est periculo procedendi ex affectu odii vel vindictæ: utpote quem difficile est prorsus exuere, in tam rigorosa proximi sufficientem satisfactionem offerentis tractatione: maximè si injuria, quam accepisti, in Deum non redderet, nec in Ecclesiam, vel Rempublicam; si etiam satisfactionem à Judice postules per penam valde gravem, vel cum magnis proximi expensis, ex quibus nullum vel modicum tibi proveniat emolumentum. Tunc enim charitas exigit, ut, cum parvo incommodo tuo, grave proximi incommodum avertas, vel saltem istud non procures, excepto saltem rarissimo casu, quo familia tua maneret intamis, nisi is qui te læsit, secundùm leges puniretur. Quod plusquam rarissimum videtur, dum sufficientem arbitrio prudentum offert tibi satisfactionem. Neque enim sufficientem offerret, nisi talem offerret, quæ infamiam istam sufficienter averteret.

Quartò, tot ex litibus ordinariè proveniunt mala spiritualia, ut secundùm Apostolum, & sanctos Patres, Christianis non liceat eas, etsi justas, intentare, suaque per eas repetere, nisi ex litibus bonum sperari queat, majus spiritualibus malis illis, sive ordinario earum periculo, quemadmodum in simili ex Chrysostomo ostendimus, ubi de scandalo. Et reverà graviter in re gravi culpandi sunt, qui pro modica re temporali, modicavè injuria sibi illata, statim ad lites convolant, quasi gaudentes habere se occasionem lite proximum aggrediendi, quem prævident graviter inde contristandum, vel in acerba exarsurum odia, vel magnis gravandum expensis: maximè enim tunc procedit objurgatio Apostoli 1. Cor. 6. *Audet aliquis vestrum, habens negotium adversus fratrem, judicari apud iniquos... frater cum fratre judicio contendit, & hoc apud infideles. Jam quidem omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos. Quare non magis injuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos injuriam facitis, &c.* Ad quem Apostoli locum Chrysostomus duplex observat in prioribus verbis peccatum: 1º. in eo quòd litigarent. 2º. in eo quòd apud infideles. Et tamen *nondum dicitur Apostolus (inquit) quis injuriam inferat.* In verbis autem posterioribus designari dicit rursus duplex crimen, fortasè autem & triplex, & quadruplex: unum quidem, nefcisse injuriam perferre; alterum, inferre; tertium, injustis de hoc judicium permittere; quartum, injurià adicere fratrem. Igitur

li

Apostolus, iudicio Chrysofomi, culpam agnoscit in litigatione, etiam non iniusta, nec coram infideli.

197 Clarius adhuc Augustinus Enchirid. 78. eundem Apostoli locum explicans: *Hic posset putari, inquit, iudicium habere adversus fratrem, non esse peccatum; sed tantummodo id extra Ecclesiam velle iudicari, nisi secutus adjungeret: „ Jam quidem omnino delictum est apud vos, quia iudicia habetis vobiscum, „ & ne quisquam hoc ita excusaret, ut diceret, justum se habere negatum, sed iniquitatem se pati, quam vellet à se iudicium sententià removeri; continuo talibus cogitationibus vel excusationibus occurrit, atque ait: „ Quare non magis iniquitatem patimini? „ quare non potius fraudamini? „ ut ad illud redeatur, quod Dominus ait Matth. 5. „ Si quis voluerit tunicam tuam tollere, & iudicio tecum contendere, dimitte illi & pallium. „ Et alio loco Luc. 6. „ Qui abstulerit (inquit) tua, noli repetere. „ Prohibuit itaque suos de secularibus rebus cum aliis hominibus habere iudicium. Ex qua doctrina dicit Apostolus esse delictum.*

198 Duplici porò de causa frequenter peccant (juxta Apostoli, Patrumque doctrinam) qui lites, etiam justas, intentant. Primò, quia pro bonis temporalibus, minoris incomparabiliter pretii, bona sine comparatione majora, contra ordinem amoris exponunt. Secundò, quia ejusmodi lites ferè procedunt ex nimio amore temporalium (ait Cornelius à Lapide in cap. 6. prioris ad Corinth.) & vix carent periculo odii, malevolentiae, calumniae. Accedit jactura temporis, pacis, & tranquillitatis internae, quae nisi majori bono compensentur, non sine peccato lites suscipiuntur.

199 Si quæras quodnam sit bonum illud majus, quo compensantur? Respondet esse necessitatem propriam, publicam, familiae, pietatem, justitiae obligationem, ut cum Monasterii vel pauperum bona publico iudicio tutari vis, aut recuperare.

200 Vel dic cum S. Thoma 2. 2. q. 108. a. 1. bonum majus, seu justam litigandi causam, vel injuriae in iudicio reparationem prosequendi, esse, dum id sit ad emendationem peccantis, vel saltem ad cohibitionem ejus, & quietem aliorum (maximè pupillorum, & resistere non valentium, ne per ipsum opprimantur, vel inquietentur) & ad justitiae conservationem, & Dei honorem, quando scilicet Dei honor & justitia id postulant; in his tamen omnibus sollicitè cavendo, ne mentiatur iniquitas sibi.

201 Nec dicas te habere jus, tua in iudicio repetendi, vel acceptae injuriae reparationem juridicè prosequendi. Neque enim Christianis semper licitum est uti jure suo, maxime ad temporalia, praesertim non magna. Cum certum sit id non licere 1º. cum jactura pretiosissimae charitatis margaritae, vel christia-

nae patientiae: siquidem qui damni impatientia concitatur, terrena caelestibus anteposendo, de proximo in Deum peccat (ait Tertullianus l. de patientia) spiritum enim, quem à Domino sumpsit, secularis rei gratia concussit. Libentes igitur terrena amittamus, caelestia tueamur. Totum licet seculum pereat, dum patientiam lucrifaciam. Oportet etiam Christianum esse paratum ad injuriam potius quamlibet perferendam, quam ad lædendam, vel deperdendam charitatem fraternam, quae (ut idem Author prosequitur) summum est fidei Sacramentum, Christiani nominis thesaurus, quam Apostolus totis viribus Spiritus sancti commendat, dicens: *charitas magnanima est... benefica est... non emulatur... nec protervum facit... non irascitur... nec sua requirit, si offert sua dum alteri profuit.* Teste quoque Augustino l. 1. de ferm. Dom. in mont. c. 20. *In his omnibus generibus injuriarum, Dominus docet, patientissimum, & misericordissimum, & ad plura perferenda paratissimum animum Christiani esse debere, dum sic Dominus ait (Matth. 5.) „ Qui voluerit tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte illi & pallium. „*

2º. certum est id non licere cum certo, vel multum probabili periculo peccandi mortaliter: utpote cui se exponere non licet, pro ullo temporali bono. *Quid enim prodest, si mundum universum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur?*

3º. certum quoque est cum gravi scandalo proximi non esse nobis licitum uti jure, quod ad plurimas habemus actiones, ex se alioqui licitas & bonas. Cum constans sit Theologorum sententia, plurimas ejusmodi actiones, etiam subinde praecipuas, ob infirmorum scandalum praetermittendas esse, juxta illud 1. Cor. 8. *Si esca scandalizet fratrem meum, non manducabo carnes in aeternum, ne proximum scandalizem.*

Propterea S. Thomas in cap. 6. prioris ad Corinth. docet, iudicium adversus aliquem esse illicitum, quando causa illius est cupiditas, & quando sit cum contentione & detrimento pacis... & propter scandalum quod sequitur. Unde & Dominus mandat Matth. 5. *„ Qui vult tecum in iudicio contendere, &c. „* ut supra. Similia habet Gregorius Magnus l. 31. Moral. c. 8.

Litigatio tamen in universum prohibita non est, sed certis in circumstantiis licita. Cum à Deo ordinati sint in Republica Iudices, qui in officio contineant debiliū & pupillorum oppressores, arceant & puniant iniquitates, justitiam regnare faciant inter homines. Nisi enim ita esset, janua pateret furtis, rapinis, & infinitis concussionibus, insultationibusque. Licitum proinde Christianis est litigare sine cupiditate, contentione, odii vel vindictae livore, fraternae charitatis diminutione & scandalo. Sed ob periculum ne oppositum contingat, melius

est tunicam tollenti dimittere & pallium, quàm in iudicio contendere.

CAPUT XIX.

Prorsus illicitum est proximo cuiumque optare malum, ut inde nobis obveniat bonum, proximi malo postponendum.

206 **A** Pud Recentiore Casuistam de charitate disp. 7. n. 1. sic lego: Creaturæ sibi invicem optare possunt malum, non quæ malum proximi præcisè, sed ob finem extrinsecum bonum... v. g. possum desiderare mortem alicujus, ut illi in bonis succedam, vel ne in eo sustentando, aut curando graver... tristari etiam de vita alicujus, sive tibi amici, propter pingue testamentum quod speras... sive mariti, quia uxori valde molestus, sive filiarum, quia nimium turpes, ut juxta conditionem suam nubant; sive tui ipsius, quia ob graves habituales infirmitates tabescis, & eontrà de morte naturali gaudere, illamque optare, ob emolumentum inde secutum. Pro quo refert Sa verbo *charitas*, Azor. 1. p. Sum. l. 3. c. 12. q. 2. & Castropalaum. Qui rationem (inquit) omnium reddit; quòd hujusmodi desiderium & gaudium de malo proximi, non sit de malo illius, quæ malo illius præcisè, sed potiùs de bono inde secuto. Quod & repetit n. 9. dicens: gaudere de malo alterius, morte v. g. ob bonum nostrum præcisè, nullum est peccatum.

207 **A** pud Tamburinum etiam l. 5. in Decal. c. 1. §. 3. n. 29. proposita quæstio ista legitur: *An possit filius mortem patris optare, vel de illa gaudere, non ut malum patris (hoc enim esset odium execrandum) sed ut ipse filius paternam hereditatem finatur? An mater possit desiderare mortem filia, ne illam alere vel dotare cogatur? An possit subditus mortem cupere sui Pralati, ut pralatura ipse succedat, vel ut ab eo Pralato sibi insensò liberetur? Et respondet: Si solum desideres, vel cum gaudio excipias ejusmodi effectus, hereditatem, molestia carentiam, pralaturam... licet hæc optas, vel amplecteris; quia non gaudes de alienius malo, sed de proprio bono. N. 30. Si desideres sub conditione, facilis item est responsio, licet posse. N. 31. denique si absoluto desiderio desideres in hunc modum: cupio mortem patris, non ut malum patris est, sed ut bonum meum, seu ut causam boni mei, nimirum quia ex illius morte ego ejus hereditatem adibo. Vel sic: unquam moriatur mea filia, nam sic sexcentas sollicitudines excutiam, &c. Si (inquam) sic desideres, major est resolvendi difficultas: quia tunc eligis velle malum illis, quamvis ut causam tui commodi. Quod non videtur culpâ vacare. Et ita quidem putat Bonacina. Sed Bonacina opponit Castropalaum contendentem ejusmodi desiderium esse licitum. Et n. 33. concludit, opinionem Castropalai esse satis pro-*

Tom. II.

babilem. Consequenter in praxi tutam. Ut enim dixit in præliminari monitione ad Lectorem: Cum sententiam aliquam probabillem... in his in Decalogum libris, uti & alibi appello, illud dico, eam te sine peccati scrupulo amplecti, atque in praxi sequi tuo posse.

Verum probabilis non est, multò minùs in praxi tuta, imò ad minus scandalosa, & in praxi perniciofa, & ut talis ab Ecclesia per Innocentium XI. meritissimè damnata, sub pœnaque excommunicationis prohibita in praxim deduci: in hæc utique propositione, quæ est XIII. in Decreto ejusdem Innocentii: *Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali (plus dicit Castropalao, posse utique absque ullo peccato) de via alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare; non quidem ex displicentia ipsius persone, sed ob aliquod temporale emolumentum.* Sicut & in hæc XIV. *Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis: quia nimirum ei obventura est pinguis hæc hereditas.*

Refellitur proinde pseudo-dòctrina illa, justissimèque damnata esse ostenditur: primò, quia non solum adverfatur fraternæ charitati, quæ non cogitat, minùs optat malum, sed & pietati filiorum erga parentes, & dilectioni matrum in filias, & conjugali affectui uxorum erga maritos, &c. Quæ est enim ista pietas, & observantia filiorum erga parentes, iis optare mortem, à quibus acceperunt vitam, ut ipsorum adipiscantur hereditatem? Quæ ista dilectio matrum in filias, pariter desiderare terminum vitæ, quam ipsas dederunt, ne illas alere cogantur, vel quia ipsas ad nutum suum nuptui se tradere posse diffidunt? Quis iste conjugalis affectus, tantum malum optare maritis, eò quòd uxoribus molesti sint? Quæ amicitia in cupiente tantum malum amicis, propter expectatum ab ipsis pingue testamentum? Isti sunt fines, quos laudati Authores vocant fines extrinsecos bonos: cum tamen non sint nisi fines cupiditatis, quam toties divina condemnat Scriptura, velut radicem malorum omnium, & velut charitatis venenum, quæ jubemur proximum diligere sicut nos ipsos. Nullus autem vellet tantum sibi optari malum, ad captanda citiùs sua temporalia bona.

At (inquis) proximo non opto malum, quæ malum ipsius, sed quæ bonum meum. At excutatio calva (inquam ego) uti demonstrent argumenta sequentia.

Secundò: si desiderium, quo amicus amico optat mortem, ut ipsi in bonis succedat, vel de morte ipsius gaudet, quia in bonis successit, non esset desiderium & gaudium de malo amici, quæ ipsius malo, sed quæ bono tuo; ideoque desiderium illud & gaudium licitum esset. Similiter licitum esset desi-